

Ser editor: una feina invisible que es nota

Xavier Blanch, editor de Fil d'Aram

Algunes cobertes de
l'editorial Fil d'Aram.

Ser editor: Xavier Blanch,

una feina invisible editor Fil d'Aram
que es nota

Sempre havia dit que jo no muntaria mai la meua pròpia editorial, que això fóra una autèntica bogeria. I ja ho veieu, estem ben sonats; a hores d'ara em podria sentir com aquells progressos que juraven i perjuraven que no es casarien mai i van acabar casant-se per l'Església, pel civil i pel criminal. Sobretot pel criminal. La vida fa moltes voltes i el deambular per aquest circuit pedregós fa certa la dita «no diguis mai d'aquesta aigua no en beuré». Doncs, això, que aquí estem bevent del raig de l'edició pròpia.

Editar no és fàcil o potser ho és molt. Depèn. Vull dir que de gent que edita n'hi ha molta, que hi ha molts segells editorials que a casa seva els coneixen. Com hi ha molts autors que es publiquen la seva obra pagant-se la festa per satisfer la dosi de vanitat que tots els bípedes portem infiltrada a l'ADN. En aquest sentit, obtenir un plec de fulls escrits i portar-los a una impremta perquè en facin unes quantes còpies relligades no és gens difícil, i menys encara avui dia amb les noves tecnologies de la comunicació. Ara bé, elaborar un catàleg editorial amb personalitat i mantenir-lo entre l'amplíssim ventall d'oferta cultural escrita ja no és tan fàcil. Dedicar-se a l'edició professionalment per compte propi, jo diria que és enormement complicat; bàsicament, per dues raons: perquè s'han de tocar moltes tecles i perquè el negoci editorial té uns marges econòmics de fer riure. O sigui que per ser editor independent has de ser un home-orquestra i un virtuós de l'economia productiva. Em sorprèn que algun editor mediàtic –gens independent, això sí– sigui tan superman per, a més de fer d'editor, fer d'articulista habitual de diari i de contertulà en ràdios i teles contínuament, i poder donar la pròpia opinió sobre l'actualitat més rabiosa o, posem per cas, sobre com actuar com a pares davant el procés del control dels esfínters dels infants. *Chapeau!*

Dic això perquè, al llarg de la meua trajectòria, m'he trobat sovint en la dificultat d'haver d'explicar què vol dir ser editor a gent «allunyada» del sector. Normalment, quasi sempre a aquesta gent se'ls acut que ets venedor de llibres o impressor. Tothom té més o menys clar què fa un escriptor, o un il·lustrador, o un llibreter. Ara, què redimonis fa un editor? Vés i explica-ho, així en fred, a un que t'ho preguntí càndidament. Us asseguro que no és fàcil.

Publisher o editor

En anglès es parla del *publisher* per referir-se al propietari

d'una editorial, a l'empresari, i d'editor quan es vol fer referència a l'ofici d'editar. Ser editor és, doncs, en aquest sentit anglòfon, una feina específica en l'entorn d'un equip editorial format per professionals, com ara el corrector, el dissenyador gràfic o el maquetista. I l'editor és qui els coordina. De la intervenció de l'editor depèn la imatge final, el cos físic que tindrà una obra un cop publicada. Ser *publisher* no implica necessàriament ni de bon tros fer la feina d'editor; pensem si no en el senyor Lara, de Planeta, o en el senyor Polanco –fill– del grup Prisa. Són, sobretot, empresaris del sector de la comunicació i la cultura. Salvant totes les distàncies, un editor independent és *publisher* i editor alhora. A petita escala, és clar. Muntar la teua pròpia editorial, des de la iniciativa individual o familiar, sense una aportació financera rellevant per part de ningú més, és una tasca que només s'explica per una inquietud irracional, per posseir una bona dosi d'il·lusió o per ser un il·luminat –trieu segons us plagui–, o per la incidència desfermada del punt de vanitat de tot bípede que comentàvem abans. O potser és una barreja de tot plegat. Ser editor, en qualsevol cas, és una feina creativa, perquè en definitiva es tracta de convertir uns textos, una idea, una proposta... en un llibre –de paper o digital–, que és el suport físic que actua com a vehicle de comunicació cultural.

Ser editor és fer de «llevadora» de la creació literària –entenent literària com a allò fet de lletres. Un llibre acabat té també un ADN, perquè ha hagut de respondre una pila de preguntes que en defineixen un codi genètic: amb quins criteris lingüístics s'ha escrit o corregit?, a quin gènere literari s'inscriu?, amb quina intencionalitat cultural?, quina funció tenen les il·lustracions que ofereix?, s'integra en una col·lecció o en una sèrie o és un llibre singular?, quin format tindrà?, quin paper farem servir (de quin gramatge, de quina textura, de quina tonalitat, de quina densitat?)?, a quantes tintes l'imprimirem?, l'enquadrarem en rústica (amb solapes o sense) o en tapa dura?... Un llibre, doncs, és la resposta a un reguitzell llarg de qüestions i actuacions. I l'editor és qui les governa. Donem, doncs, uns mateixos originals, una mateixa idea editorial, a editors diferents i sortiran de cada un obres prou diferents, tot i compartir la primera matèria. Això és més accentuat encara quan parlem de la producció infantil i juvenil, formada tradicionalment per una tipologia ben variada de llibres, riquíssims de components i en els quals el tractament del llibre com a objecte físic sovint va més enllà de la impressió d'uns textos ordenats

seqüencialment. De fet, l'editor té tres fonts com a primera matèria: l'original o la idea d'un autor, la compra i traducció de la producció d'altres editors –mercat internacional– o les idees pròpies. I si ho voleu, totes les variants possibles que siguin resultat de la confluència o alteració parcial de les tres fonts anteriors.

L'encarregat de l'amo

És clar que això és així si ets, com si diguéssim, editor de debò. En el context de treball d'empreses mitjanes o grans, la feina de l'editor està freqüentment mediatitzada per les decisions que es deriven de la dinàmica imposada per l'estructura jeràrquica i l'afany d'obtenir uns guanys que justifiquin la pròpia estructura i siguin capaços de mantenir-la. Vaja que, en determinades empreses, els editors d'ofici

decideixen poc i fan més aviat el paper d'encarregat de l'amo. Quan la situació és aquesta, o l'editor s'identifica molt amb la línia marcada per la casa o, a mig o llarg termini, la seva feina pot esdevenir gens o poc interessant. Hi ha, però, empreses que confien en la capacitat creativa, la sensibilitat cultural i el gust literari dels seus editors a l'hora de bastir una oferta editorial. La meua experiència personal va ser absolutament gratificant, en aquest sentit, els anys intensos en què vaig treballar en el Grup Enciclopèdia Catalana.

Ser editor independent comporta tenir tota la responsabilitat i la llibertat en la confecció d'una oferta cultural. És engrescador. Il·lusiona. Però té també, en contrapartida, la càrrega feixuga d'haver de fer tots els papers de l'auca, lluny de sentir-te abrigat per un equip intern que et dona assistència. Vol dir, a més, ser totalment responsable de la solvència econòmica. Ja se sap, no es pot tenir tot. Ser editor independent, per a bé i per a mal, vol dir ser amo de tu mateix.

Requadre d'honor

A càrrec del consell de redacció

Premi «UNSACPLEDEPETONS»
a la il·lustradora **Roser Capdevila**
per donar el seu fons professional a
la Biblioteca de Catalunya.

Premi «PASSATDELARATLLA»
al CEIP Miguel Servet de Fraga, per la seva
constància en la dinamització de la lectura.

Premi «PERTOTPLEGATIMÉS»
a **Teresa Duran**,
per la seva trajectòria.

**Premi «CONTRAVENT-
IMAREGASSA»**
a la Universitat de València per
la convocatòria del Postgrau en
Cultura, Lectura i Literatura per a
Infants i Joves.

Els classificats de Faristol

Us convidem a enviar anuncis per paraules al CLIJCAT (clijcat@clijcat.cat)

Agència matrimonial, amb una important cartera d'il·lustradors/es ben formats, cerca escriptors/es de les mateixes característiques per aconseguir relacions estables i equilibrades.

S'ofereixen professionals del món de la LIJ, de solvència contrastada, per assessorar suplementos, webs, blogs, sobre «criatures».

AVÍS A NAVEGANTS:

Es lloquen brúixoles per marcar el rumb de la LIJ en les administracions diverses.